

Forskning og udvikling på professionshøjskolerne

August 2023

Indledning

Professionshøjskolerne har siden 2014 haft det som et lovbestemt formål, at de skal bedrive praksisnær og anvendelsesorienteret forskning og udvikling (FoU) til gavn for den private og offentlige sektor og med henblik på at styrke professionsuddannelsernes kvalitet og relevans.

I professionshøjskolernes lovgrundlag¹ er det fastlagt, at institutionerne skal *"... varetage praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter og herigennem aktivt medvirke til, at ny viden tilvejebringes og bringes i anvendelse i såvel den private som den offentlige sektor."* Det fremgår også, at professionshøjskolernes uddannelser skal *"bygge på forsknings- og udviklingsviden inden for de relevante fagområder og viden om praksis i de professioner og erhverv, som uddannelserne er rettet mod."*

Et særkende for professionshøjskolernes forskning er, at forskningen sker i tæt sammenhæng til - eller samspil med - de professioner og centrale velfærdsområder, som professionshøjskolerne uddanner til. Det betyder, at der er kort vej fra udvikling til anvendelse. Forskningen spiller således en væsentlig rolle i forhold til at forny og forbedre praksis inden for de professioner og fagområder, som professionshøjskolerne uddanner til, fx folkeskolen, børneområdet og sundhedsområdet. Lige så centralt bidrager forskningen til at højne professionsbacheloruddannelsernes kvalitet og relevans.

I denne publikation sætter Danske Professionshøjskoler fokus på relevante tal og fakta om professionshøjskolernes forsknings- og udviklingsaktiviteter i 2022, og den udvikling der har været de seneste fem år. Der er i publikationen fokus på følgende områder:

- Finansiering af forskning og udvikling
- Forskningsaktivitet
- Medarbejderkompetencer
- Forskningstemaer
- Videnomsætning

Finansiering

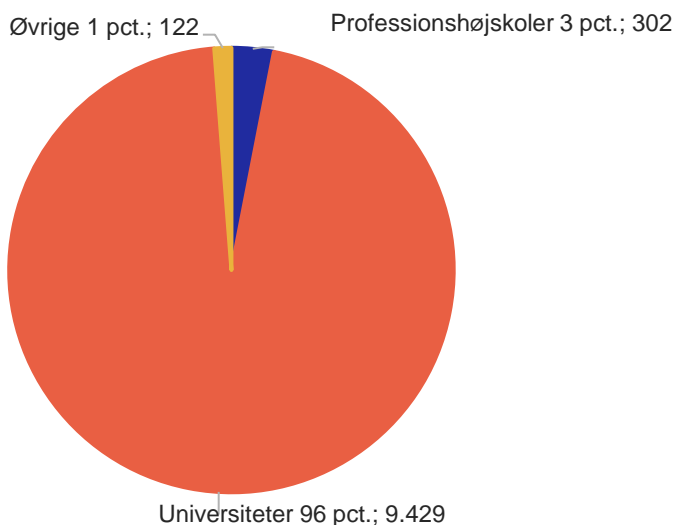
Professionshøjskolernes forskning og udvikling finansieres dels gennem en årlig statslig bevilling og dels gennem eksterne midler.

Statslig bevilling

Professionshøjskolerne har siden 2013 modtaget en årlig statslig bevilling på 302 mio. kr. (2022-priser), som skal give professionshøjskolerne mulighed for at varetage praksisnære og anvendelsesorienterede forsknings- og udviklingsaktiviteter, jf. figur 1. Til sammenligning modtager universiteterne 9,4 mia. kr., svarende til 30 gange så meget som professionshøjskolerne.

¹ Lov 1614 af 26/12/2013

Figur 1. Den statslige basisbevilling til forsknings- og udviklingsaktiviteter på uddannelsesinstitutioner, mio. kr. 2022

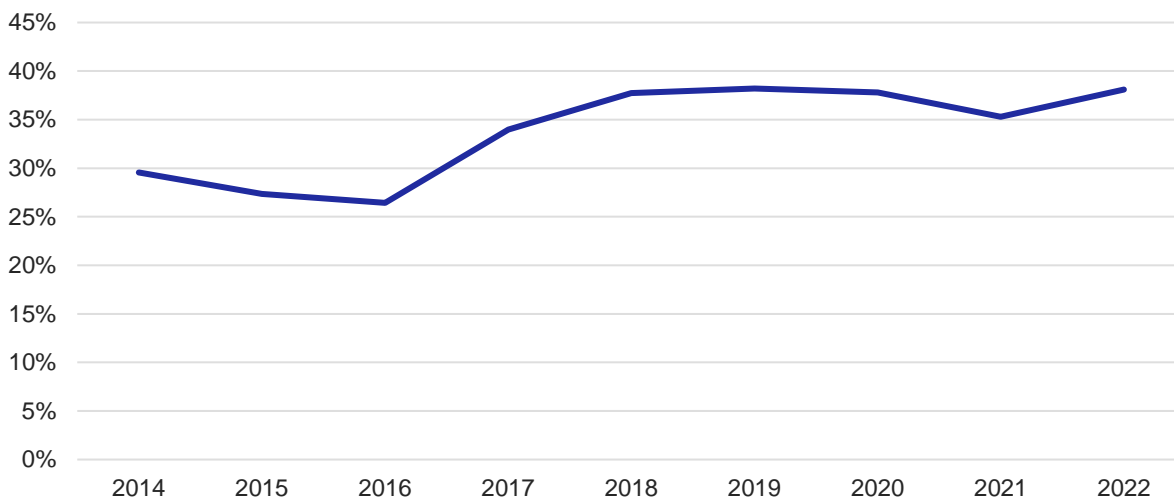

Anm.: Den samlede bevilling udgør 9.852 mio. kr., hvoraf professionshøjskolerne modtog 302 mio. kr. i 2021.
Kilde: Finanslov 2022.

Ekstern finansiering af professionshøjskolernes forskning og udvikling

Den eksterne finansiering af professionshøjskolernes forsknings- og udviklingsaktiviteter udgjorde 186 mio. kr. i 2022. Dermed bidrager ekstern finansiering fra fx fonde, virksomheder, regioner og kommuner med 38 pct. af professionshøjskolernes samlede forskningsfinansiering på 487 mio. kr.². Udviklingen i den eksterne finansieringsandel af den samlede finansiering fremgår af figur 2.

Figur 2. Ekstern finansierings andel af samlet finansiering (omsætning) fra 2014 til 2022

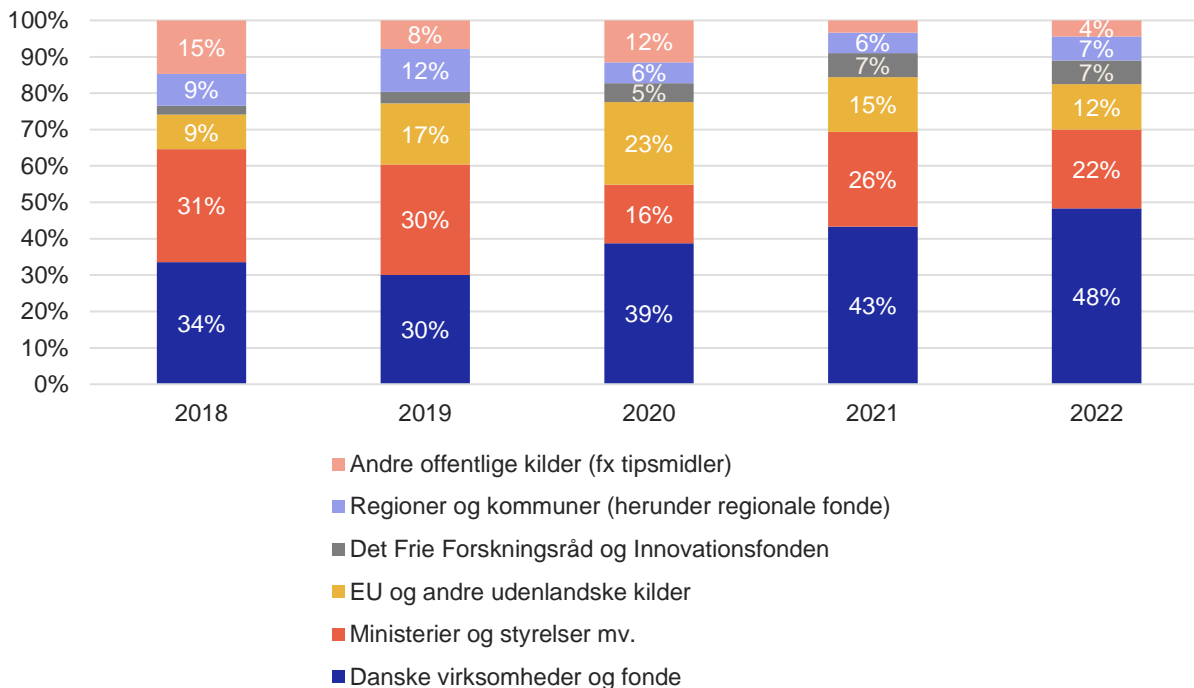
Kilde: Danske Professionshøjskoler.

Note: Der er i perioden 2019-2021 gradvist implementeret ny registreringsramme på institutionerne, hvilket har givet forskydninger i datagrundlagets opgørelsesmetode. Derudover er der for 2021 sket en ændring i VIA UC ift. opgørelse af partneromkostninger, der påvirker institutionens samlede eksterne finansiering. Der skal derfor tages forbehold ved sammenligning mellem år.

² Den årlige finanslovsbevilling er på 302 mio. kr.

Af figur 3 fremgår udviklingen i fordelingen af den eksterne finansiering på forskellige finansieringskilder fra 2018 til 2022. Det ses, at andelen af forskningsfinansiering i kategorien "danske virksomheder og fonde" er steget gennem perioden fra 34 pct. i 2018 til 48 pct. i 2022³. Posten dækker i overvejende grad over private fonde.⁴ Andelen af de andre finansieringskilder svinger mere fra år til år.

Figur 3. Fordeling af ekstern finansiering i 2018-2022, fordelt på kilder

Anm.: Der er i perioden 2019-2021 gradvist implementeret ny registreringsramme på institutionerne, hvilket har givet forskudninger i datagrundlagets opgørelsesmetode. Derudover er der for 2021 sket en ændring på VIA ift. opgørelse af partneromkostninger, der påvirker institutionens samlede eksterne finansiering. Der skal derfor tages forbehold ved sammenligning mellem år.

Kilde: Danmarks Statistik.

³ I 2015 udgjorde samme andel kun 24 pct., så stigningen er foregået over en længere årrække.

⁴ "Virksomheder" dækker kun 1 pct af beløbet.

Forskningsaktivitet

Af tabel 1 fremgår udviklingen i antal medarbejdere, der beskæftiger sig med forskning og udvikling på professionshøjskolerne⁵ fra 2018 til 2022. Det fremgår, at antallet i perioden er let stigende. Af tabel 2 fremgår antal årsværk, dvs. den tid der blev brugt på forsknings- og udviklingsarbejde. Det fremgår her, at antallet af årsværk er uændret fra 2018 efter at have toppet i 2019. Hver FoU-aktive medarbejder bruger i 2022 i gennemsnit ca. 40 pct. af et årsværk på forskning og udvikling (resten af tiden anvendes på andre opgaver, primært undervisning).

Tabel 1. Samlet antal FoU-aktive medarbejdere 2018-2022, fordelt på institutioner

	2018	2019	2020	2021	2022
UC SYD	93	98	85	88	104
Professionshøjskolen UCN	132	167	169	171	169
UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole	153	170	175	166	205
Københavns Professionshøjskole	322	334	338	294	268
Professionshøjskolen Absalon	163	146	160	175	172
VIA University College	484	470	462	496	515
I alt	1.347	1.385	1.389	1.390	1.433

Kilde: Danmarks Statistik.

Note: Der har i perioden været en forskelligartet registreringspraksis på professionshøjskolerne. Der skal derfor tages forbehold ved sammenligning mellem institutioner.

Tabel 2. Samlet antal FoU-årsværk 2018-2022, fordelt på institutioner

	2018	2019	2020	2021	2022
UC SYD	42	43	44	41	50
Professionshøjskolen UCN	66	74	74	71	74
UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole	83	84	85	77	78
Københavns Professionshøjskole	176	175	140	116	111
Professionshøjskolen Absalon	66	71	78	82	85
VIA University College	176	189	202	207	212
I alt	609	636	624	593	609

Kilde: Danmarks Statistik.

Note: Der har i perioden været en forskelligartet registreringspraksis på professionshøjskolerne. Der skal derfor tages forbehold ved sammenligning mellem institutioner.

⁵ Nøgletallene angiver det antal medarbejdere, der pr. 31. december i et givent år har været FoU-aktive, som defineret af Danmarks Statistik, dvs. medarbejdere, som har brugt mindst 10 pct. af arbejdstiden på forskning og udvikling. I tallene indgår både forsknings- og teknisk/administrativt personale.

Medarbejderkompetencer

Det fremgår af professionshøjskolernes lovgrundlag⁶, at professionshøjskolernes uddannelser skal bygge på forsknings- og udviklingsviden inden for de relevante fagområder og viden om praksis i de professioner og erhverv, som uddannelserne er rettet mod. Derfor er det en naturlig del af professionshøjskolernes undervisningsopgave, at de skal indgå i interne og eksterne forsknings- og udviklingsaktiviteter samt i samarbejder med relevante forskningsmiljøer.

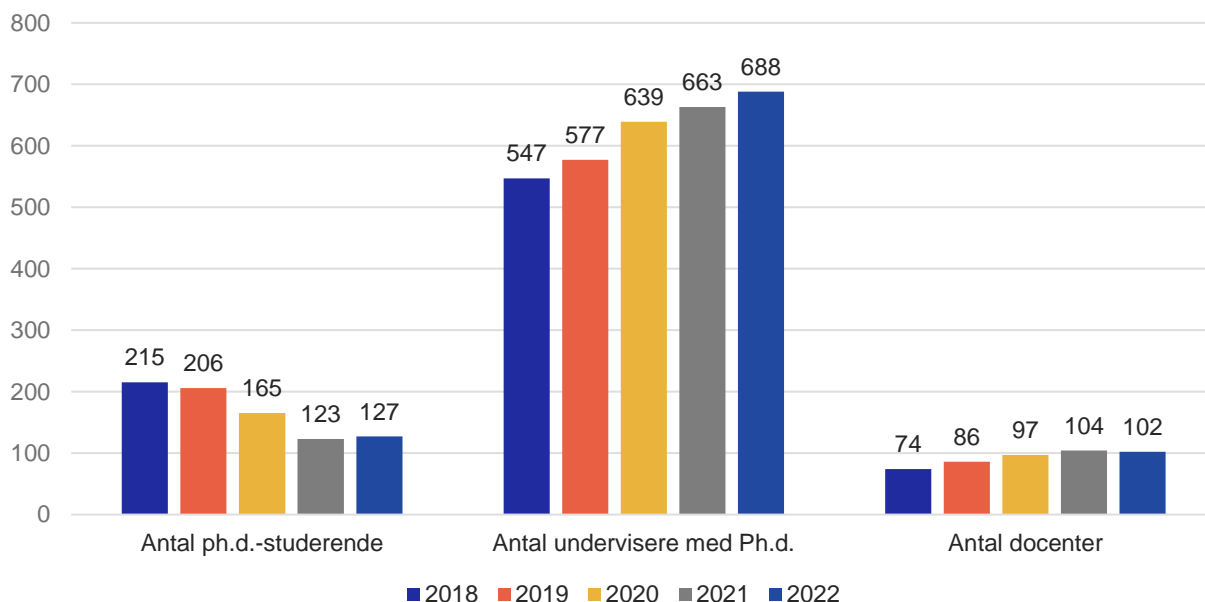
Siden 2014, hvor forskningsopgaven blev en del af professionshøjskolernes formål, har professionshøjskolernes arbejdet målrettet for at styrke undervisernes forskningskompetencer. I 2013 blev docentstillingen en del af professionshøjskolernes stillingsstruktur. Docentstillingen er en faglig lederstilling med fokus på forskning og udvikling og med krav om forskningskompetencer på ph.d.-niveau.

Ph.d.-studerende blev en del af professionshøjskolernes stillingsstruktur i 2008. Før 2021 var det kun universiteterne, der formelt kunne ansætte de ph.d.-studerende. I 2021 blev det muligt for professionshøjskolerne at ansætte ph.d.-studerende, hvis de samtidig er indskrevet på et universitet.

Af figur 4 fremgår antal undervisere med en ph.d., antallet af ph.d.-studerende og antallet af docenter på professionshøjskolerne. Her ses, at antallet af ph.d.-studerende er faldet frem mod 2021, mens antallet af undervisere med en ph.d.-grad er steget i alle fem år.

Efter flere års stigning fra 2018 til 2021 er antal ansatte i docentstillinger faldet en smule. I 2022 var der 102 ansatte med denne stillingsbetegnelse.

Figur 4. Antal ph.d.-studerende, undervisere med ph.d. og docenter i årene 2018-22

Kilde: Danske Professionshøjskoler.

⁶ LBK nr 936 af 25/08/2014

Forskningstemaer

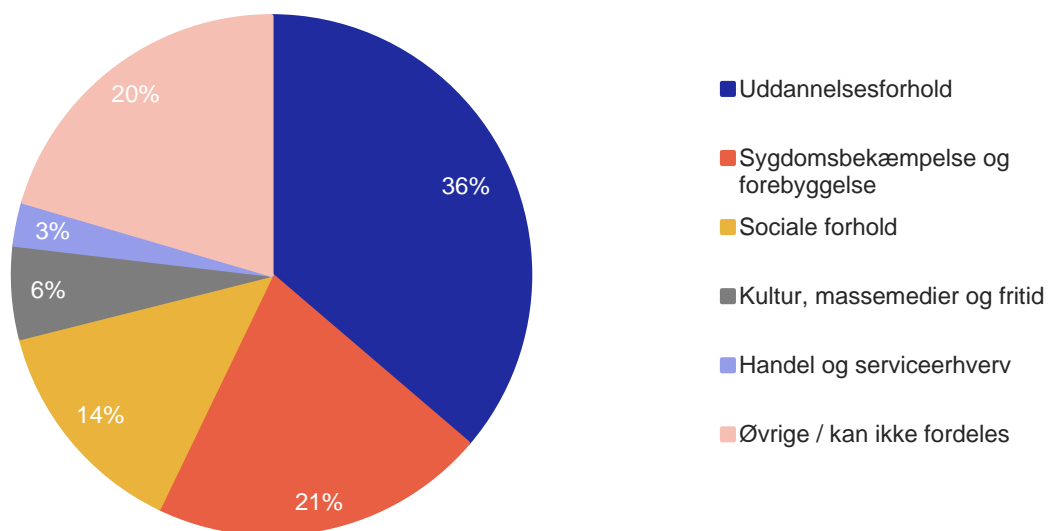
På professionshøjskolerne forskes der bredt inden for de professioner, som professionshøjskolerne uddanner til. Mange forskningsprojekter går på tværs af uddannelser og samfundsområder. I forbindelse med en evaluering af professionshøjskolernes forsknings- og udviklingsaktiviteter fra 2019 viste arbejdet med at inddele videnproduktionen i uddannelsesområder, at mange af publikationerne havde forfattere, der var tilknyttet forskellige uddannelser.⁷

Figur 5 illustrerer hvilke samfundsmæssige områder, der fylder mest i forskningen på professionshøjskolerne. Det er dog væsentligt at være opmærksom på, at en del af forskningen på professionshøjskolerne (20 pct.) ikke passer ind i kategorierne.

De tre forskningsområder der fylder mest på professionshøjskolerne i 2022 er:

- Forskning i uddannelsesforhold (36 pct.).
- Forskning i sygdomsbekæmpelse og forebyggelse (21 pct.).
- Forskning i sociale forhold (14 pct.).

Figur 5. Fordeling af forskningsårsværk på temaer, andele af de samlede forskningsårsværk, 2022

Anm: Temaer er de samfundsmæssige områder den pågældende forskning har umiddelbar betydning for. Denne klassifikation benyttes bl.a. som grundlag for indberetninger til OECD.

Kilde: Danmarks statistik.

⁷ Uddannelses- og Forskningsministeriet (2019): Forsknings- og udviklingsaktiviteter på professionshøjskoler og erhvervsakademier

Videnomsætning

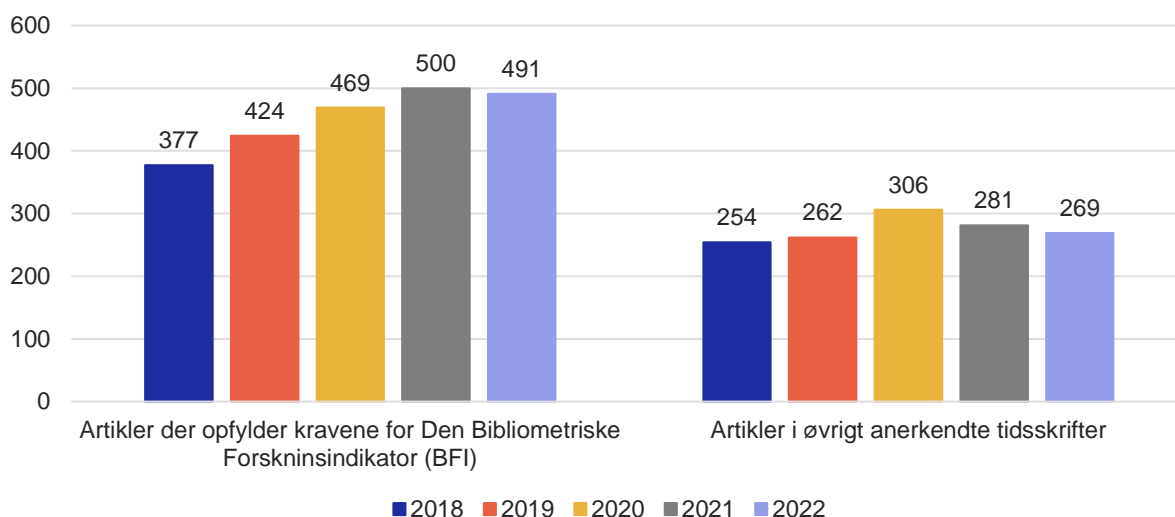
Professionshøjskolernes forskning og udvikling har som formål at udvikle ny, anvendelsesorienteret viden til at udvikle og forbedre uddannelser, professioner og erhverv⁸. Derfor er det et væsentligt fokusområde, at forskningen bliver spredt og omsat til viden, der anvendes og gør en forskel.

Publiceringer rettet mod forskning

Publicering af forskningsresultater i videnskabelige tidsskrifter, bøger mv. er en måde at udbrede og dele forskningsresultater på. Det er også en forudsætning for, at der kan ske udvikling inden for et givent forskningsområde.

I figur 6 ses udviklingen i antal artikler publiceret i tidsskrifter, som er angivet på den Bibliometriske Forskningsindikator-liste (BFI-listen). Den Bibliometriske Forskningsindikator (BFI⁹) har som udgangspunkt været en del af den performancebaserede model til fordeling af nye basismidler til universiteterne, men herudover har BFI i praksis også været anvendt som en indikator for forskningskvalitet. Efter flere års stigning er antallet af professionshøjskolernes artikler både inden- og udenfor BFI-listen faldet lidt i 2022. Samlet er antallet af tidsskriftsartikler på professionshøjskolerne steget 20 pct. fra 2018 til 2022, og andelen af artikler i tidsskrifter på BFI-listen er steget fra 60 pct. til 65 pct.

Figur 6. Antal videnskabelige artikler publiceret i 2018-2022

Anm.: I overensstemmelse med Den Bibliometriske Forskningsindikator's krav medregnes kun fagfællebedømte forskningspublikationer forfattet af den eller de tilknyttede medarbejdere og udgivet på et forlag eller i et tidsskrift på BFI-listerne.

Kilde: UC Viden.

Publiceringer rettet mod uddannelser

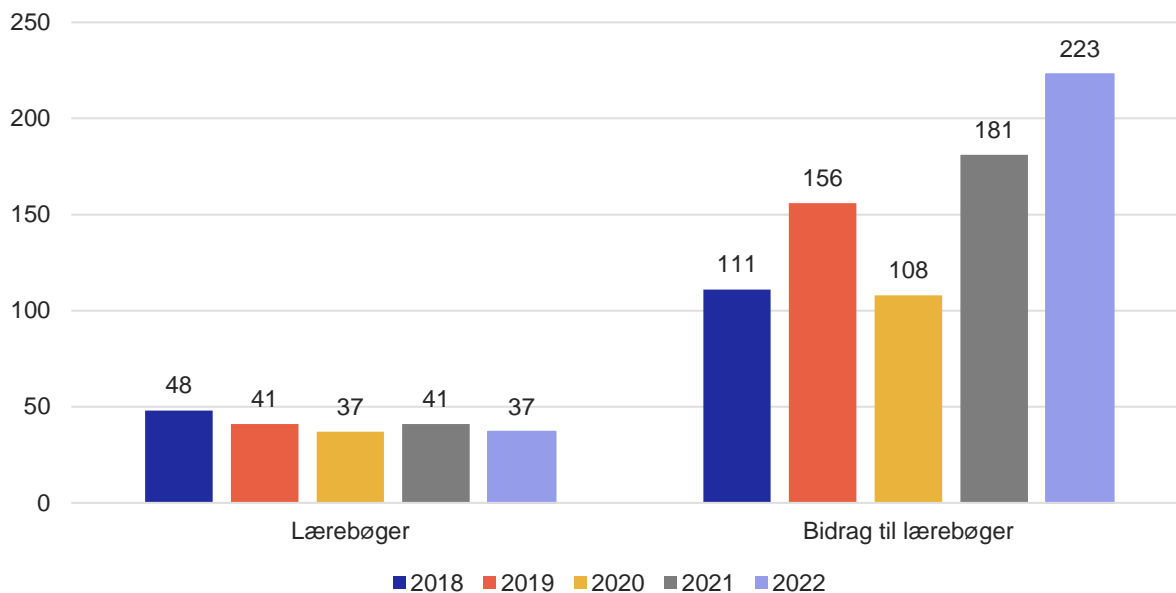
Som tidligere beskrevet er et sigte med professionshøjskolernes forsknings- og udviklingsarbejde at omsætte ny viden til uddannelserne og derved løfte uddannelsernes kvalitet. Dette sker bl.a. ved, at forskningen omsættes til lærebøger eller bidrag til lærebøger. Derfor er antal publicerede lærebøger og bidrag hertil også en vigtig indikator for professionshøjskolernes videnomsætning.

⁸ Lov 1614 af 26/12/2013

⁹ Med aftale om basismidler til forskning fra december 2021 er det besluttet, at BFI-grundlaget ikke vil blive opdateret årligt, og at det nuværende administrative set-up omkring BFI afvikles.

Af figur 7 fremgår det, at antallet af publicerede lærebøger ligger stabilt mellem 37 og 48 bøger årligt. Antallet af bidrag til lærebøger var i 2022 det højeste i fem år med 223 publikationer.

Figur 7. Antal lærebøger og bidrag til lærebøger i 2018-2022

Anm.: Tabellen omfatter bøger og antologier, som har studerende ved professionsbacheloruddannelser blandt målgrupperne, er udgivet ved et forlag eller i en konferenceseerie, og hvis formål er angivet som undervisning frem for forskning eller formidling.
Kilde: UC Viden.